

ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΝΟΗΤΙΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ
(ΑΡΘΡΟ 16, ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 117/89) - 1990

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένα από τα πιο σοβαρά κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Κύπρος είναι η προστασία και η εφαρμογή στην πράξη των δικαιωμάτων των νοητικά καθυστερημένων ατόμων, ο αριθμός των οποίων υπολογίζεται να ξεπερνά τις 5.000.

2. Η σοβαρότητα του προβλήματος επέβαλε στην από μέρους της πολιτείας ορθολογιστική αντιμετώπισή του μέσω νομοθεσίας, με τη θέσπιση του πρωτοποριακού Νόμου αρ. 117/89 "Σχετικά με τα Δικαιώματα Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων, τον Προσδιορισμό της Υποχρέωσης της Πολιτείας έναντί τους, και τη Δημιουργία Επιτροπής και Ταμείου με σκοπό την Προώθηση των Δικαιωμάτων των Ατόμων αυτών", ο οποίος τέθηκε σε ισχύ από τις 30.6.1989.

3. Με βάση το Νόμο αυτό αναλαμβάνεται ευθύνη από την Πολιτεία "για την παροχή στο νοητικά καθυστερημένο άτομο των αναγκαίων μέσων φροντίδας και περίθαλψης για διασφάλιση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, υγιούς διαβίωσης και ανάπτυξης στο βαθμό που οι δυνατότητες του το επιτρέπουν."

Τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν, ανάμεσα σ'άλλα, την παροχή:

- εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης
- ιδρυματικής διαμονής, φροντίδας της περίθαλψης
- φροντίδας στο σπίτι
- βοήθειας για κοινωνικοποίηση και επαγγελματική αποκατάσταση κ.ά.

II. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΝΟΗΤΙΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

4. Η προστασία και η διακρίβωση της υλοποίησης στην πράξη των δικαιωμάτων των νοητικά καθυστερημένων ατόμων έχει ανατεθεί στην Επιτροπή Προστασίας των Νοητικά Καθυστερημένων ατόμων που

συστάθηκε με βάση το άρθρο 5 του νόμου και που αποτελείται από ίσο αριθμό Δημοσίων Λειτουργών και ιδιωτών, εκπροσώπων των οργανώσεων των Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων.

Κατάλογος των μελών της Επιτροπής φαίνεται στο συνημμένο Ι.

5. Οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Επιτροπής είναι, ανάμεσα σ'άλλα:

- η καταγραφή όλων των νοητικά καθυστερημένων ατόμων, που υπολογίζεται να ξεπερνούν τις 5.000
- η συνεχής παρακολούθηση των προβλημάτων τους και η υποβολή εισηγήσεων για την επίλυσή τους
- ο καταρτισμός προγραμμάτων για την εφαρμογή και υλοποίηση στην πράξη των δικαιωμάτων τους
- η ενημέρωση και ο συντονισμός όλων των ενεργειών που λαμβάνονται για την προστασία των δικαιωμάτων τους
- η καθοδήγηση των ενδιαφερομένων αναπήρων, συγγενών κ.ά.
- η καθοδήγηση σχετικά με την ίδρυση υπηρεσιών, ιδρυμάτων κ.ά.
- η καθοδήγηση ιδιωτών σχετικά με εισφορές, δώρεές ή κληροδοτήματα που θα παραχωρούνται για την αντιμετώπιση των αναγκών της κατηγορίας αυτής των αναπήρων
- η φροντίδα για την κατάλληλη απασχόληση και την τοποθέτηση των νοητικά καθυστερημένων ατόμων σε ιδρύματα, στέγες ή κέντρα και γενικά τη μόρφωση, εκπαίδευση και αποκατάστασή τους
- η επιθεώρηση ιδρυμάτων και χώρων που διαμένουν ή απασχολούνται τα νοητικά καθυστερημένα άτομα

- η διαχείριση και λειτουργία Ταμείου για την επίτευξη και προώθηση των σκοπών του Νόμου, κ.ά.

6. Η παρούσα έκθεση υποβάλλεται στο Υπουργικό Συμβούλιο σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 16 του Νόμου 117/89 μαζί με τους Προϋπολογισμούς της Επιτροπής. Προϋπολογισμός για το Ταμείο Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων, του οποίου διαχειριστής είναι η Επιτροπή, δεν υποβάλλεται γιατί αυτό δεν κατέστη ακόμα δυνατό να λειτουργήσει.

7. Κατά τη διάρκεια του 1990 η Επιτροπή συνήλθε συνολικά σε 14 συνεδρίες.

8. Όπως φαίνεται στη παράγραφο 5 οι αρμοδιότητες της Επιτροπής είναι πολλές και πολυδιάσπατες. Υπάρχουν αρμοδιότητες εκτελεστικού, συντονιστικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα.

9. Τόσο ο εκτελεστικός χαρακτήρας των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων της Επιτροπής όσο και ολόκληρη η νομική της οντότητα αμφισβητήθηκαν από διάφορες Κυβερνητικές αρχές, με αποτέλεσμα να μην παρασχεθούν στην Επιτροπή τα μέσα ιδιαίτερα σε προσωπικό για στελέχωση του Γραφείου της.

10. Αποτέλεσμα της έλλειψης των μέσων για τη λειτουργία της Επιτροπής ήταν η αδυναμία της να επιληφθεί των ουσιαστικών καθηκόντων και αρμοδιοτήτων της. Βασικές δραστηριότητες όπως η καταγραφή των νοητικά καθυστερημένων ατόμων και η δημιουργία σχετικών μητρώων όπως προνοεί ο Νόμος, η μελέτη των προβλημάτων, ο καταρτισμός προγραμμάτων, η αξιολόγηση γενικά του επιπέδου παροχής υπηρεσιών και διασφάλισης των δικαιωμάτων των αναπήρων δεν έγινε κατορθωτό να επιτελεσθούν.

11. Όμως, όπως φαίνεται και από τον αριθμό των συνεδριών της καθώς και μέσα από την εργασία υπεπιτροπών της η Επιτροπή εξέτασε

αρκετά θέματα, προπαρασκευαστικής κυρίως μορφής για τη λειτουργία του Νόμου και της ίδιας της Επιτροπής.

12. Τα βασικότερα από τα θέματα αυτά ήταν:

(α) - Η ετοιμασία κανονισμών για την ίδρυση Συμβουλευτικής Επιτροπής σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 10 του Νόμου. Οι κανονισμοί αυτοί τέθηκαν σε ισχύ από τις 29.6.90.

(β) - Η ετοιμασία κανονισμών για τη λειτουργία του Ταμείου της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο II)10) του Νόμου, οι οποίοι εγκρίθηκαν από τον Υπουργό Εργασίας στις 8.12.90.

(γ) - Η ετοιμασία μητρώων και άλλων εντύπων για την καταγραφή των νοητικά καθυστερημένων ατόμων και των ιδρυμάτων/υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα νοητικά καθυστερημένων ατόμων.

(δ) (i) Η ετοιμασία μελέτης για τον τρόπο λειτουργίας των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας και Απασχόλησης Ατόμων με νοητική καθυστέρηση. Παρά την έλλειψη των σχετικών μέσων κυρίως σε προσωπικό η Επιτροπή ήταν από τα πράγματα υποχρεωμένη να εξετάσει το θέμα αυτό και να καθορίσει κατευθυντήριες γραμμές δεδομένου ότι μέσα στο χρόνο αυτό ιδρύθηκαν ή άρχισε η διαδικασία της ίδρυσης, διαφόρων ιδρυμάτων για νοητικά καθυστερημένα άτομα, το μέγεθος και ο τρόπος λειτουργίας των οποίων δεν ανταποκρινόταν προς τις επικρατούσες σήμερα αντιλήψεις και τάσεις καθώς και τις πραγματικές ανάγκες της περιοχής για τη φροντίδα και απασχόληση των ατόμων με νοητική καθυστέρηση.

(ii) Η Επιτροπή μετά από σχετική έκθεση υπεπιτροπής της και με αφορμή τη λειτουργία δυο κέντρων, ενός στη Λευκωσία και ενός στο Λιοπέτρι, έχει υιοθετήσει συγκεκριμένη πολιτική η οποία άρχισε να εφαρμόζεται από τα πιο πάνω Κέντρα με πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα.

(iii) Βασικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας αυτών είναι:

- Τα Κέντρα αυτά να είναι μικρά, τοπικά ή περιφερειακά (να εξυπηρετούν όχι περισσότερα από 10 άτομα μέσα στο Κέντρο).
- Να είναι ενταγμένα στην κοινότητα.
- Να ενισχύουν τον θεσμό της οικογένειας η οποία θα εξυπηρετείται απ' αυτό με διάφορους τρόπους (οικονομικά, πρακτικά, συμβουλευτικά, θεραπευτικά).
- Θα προσφέρουν περιπατητικές υπηρεσίες, απασχόληση σε προστατευόμενα εργαστήρια στο Κέντρο ή απασχόληση με επίβλεψη έξω από το Κέντρο.
- Μόνο περιστασιακά και σε έκτακτες περιπτώσεις θα προσφέρουν νυκτερινή φροντίδα.

(iv) Όπως συνάγεται από τα πιο πάνω η πολιτική της Επιτροπής πάνω στο θέμα αυτό έχει κύριους στόχους της κατά το δυνατό αποϊδρυματοποίηση των ατόμων αυτών, την αποφυγή δημιουργίας μεγάλων Κέντρων/Ιδρυμάτων, που δυστυχώς έχουν επιβληθεί στον Κυπριακό χώρο, και τη λειτουργία τους μέσα στην ίδια την κοινότητα με την ενεργό ανάμειξη και συμμετοχή της.

Λεπτομέρειες για τη λειτουργία των Κέντρων Εξυπηρέτησης Ατόμων με Νοητική Καθυστέρηση φαίνονται στην σχετική έκθεση στο συνημμένο 2.

13. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι όλες οι συνεδρίες και γενικά οι εργασίες της Επιτροπής και των υπεπιτροπών της διεξάγονται σε απογευματινές ώρες εκτός ωρών γραφείου χωρίς τη διενέργεια οποιονδήποτε δαπανών από τον Προϋπολογισμό, δεδομένου ότι για το 1990 δεν δόθηκαν οποιεσδήποτε πιστώσεις για τα έξοδα λειτουργίας της.

14. Αναφέρεται επίσης ότι το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων παραχώρησε στην Επιτροπή βασικές διευκολύνσεις όπως χώρο συνεδριάσεων, υπηρεσίες δακτυλογράφησης καθώς και υπηρεσίες διοικητικού λειτουργού για την ετοιμασία πρακτικών και άλλων κειμένων. Η Επιτροπή εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες προς τη Διοικητική Λειτουργία του Υπουργείου Δ/δα Αφροδίτη Κουφτερού για την πολύτιμη βοήθειά της προς την Επιτροπή.

15. Η Επιτροπή εκφράζει τις ευχαριστίες της προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για την παραχώρηση χώρου στο Κέντρο Επαγγελματικής Αποκαταστάσεως Αναπήρων για μόνιμη στέγαση της Επιτροπής καθώς και των σχετικών πιστώσεων για τη συντήρηση, εξοπλισμό και επίπλωσή του.

16. Ως κατακλείδα αναφέρεται κατά τον πιο εμφαντικό τρόπο ότι η Επιτροπή δεν έχει δυνατότητα αποτελεσματικής λειτουργίας της αν δε στελεχωθεί το Γραφείο της, άμεσα, με το κατάλληλο προσωπικό. Λεπτομέρειες για τις ανάγκες της σε προσωπικό φαίνονται στις σχετικές προτάσεις της για τους Προϋπολογισμούς 1991 και 1992.

ΕΠΝΚΑ 2/91

ΕΠΝΚΑ 1/89

Μέλη Επιτροπής Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων
Ατόμων

Κος Κ. Εφραίμ, Πρώτος Εργατικός Λειτουργός, Τμήμα
Εργασίας, Υπουργείον Εργασίας και
Κοινωνικών Ασφαλίσεων Πρόεδρος

Κα Λούλα Θεοδώρου, Πρώτη Λειτουργός Ενημερίας, Τμήμα
Υπηρεσιών Κοινωνικής Ενημερίας,
Υπουργείον Εργασίας και Κοινωνικών
Ασφαλίσεων Αντιπρόεδρος

Κος Χρ. Κόμπος, Επιθεωρητής Ειδικής Εκπαίδευσης,
Υπουργείον Παιδείας

Κα Γιώτα Αυξεντίου, Διοικητικός Λειτουργός,
Υπουργείον Οικονομικών

Κα 'Αννα Πετρίδου-Τσίμον, Κλινικός Ψυχολόγος,
Υπουργείον Υγείας

Κα Ανθούλλα Θεοφίλου, Πρόεδρος Παγκύπριου Συνδέσμου Γονέων
Καθυστερημένων Ατόμων

Κος Γ. Πικής, Μέλος του Παγκύπριου Συνδέσμου Γονέων
Καθυστερημένων Ατόμων

Κος Χρ. Θεοφιλάκης, Μέλος Παγκύπριου Συνδέσμου
Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων

Κα Μ. Θεοδότου, Μέλος Παγκύπριου Συνδέσμου Γονέων
Καθυστερημένων Ατόμων

Κα 'Αννα Αρτεμίδου, Μέλος του Παγκύπριου Συνδέσμου
Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων

1. Κέντρα Εξυπηρέτησης Ατόμων με Νοητική Καθυστέρηση

Η αντίκρουση των αναγκών (βιολογικών, συναισθηματικών, φροντίδας, προστασίας, εκπαιδευτικών και απασχόλησης) ατόμων με νοητική καθυστέρηση είναι πολυσυζητημένο θέμα για το οποίο υπήρξαν κατά καιρούς συγκρουόμενες απόψεις. Οπωσδήποτε, οι σύγχρονες τάσεις συγκλίνουν προς τη διατήρηση των ατόμων αυτών στην οικογένεια και στην κοινότητα τους και στην ικανοποίηση των αναγκών τους με μια σειρά υπηρεσιών (continuum of services) οι οποίες θα συμπληρώνουν η μια την άλλη και θα προσφέρονται ανάλογα με την περίπτωση.

Για την επιτυχή αντίκρουση των αναγκών των ατόμων με νοητική καθυστέρηση με αυτό το πνεύμα, εξυπακούεται πολύπλευρη στήριξη και βοήθεια της οικογένειας (οικονομική, πρακτική, συμβουλευτική, θεραπευτική κ.α.) καθώς επίσης οργανωμένη διαφώτιση και εργασία με τα μέλη και τους διάφορους φορείς της κοινότητας (αρχές, σχολείο, εργοδότες) κ.λ.π.).

Πιστεύεται ότι μια τέτοια προσέγγιση θα βρει πρόσφορο έδαφος τουλάχιστο από πλευράς οικογένειας, έχοντας υπόψη ότι η κυπριακή οικογένεια, παρά τις αλλαγές που έχει υποστεί, είναι ακόμα πολύ ισχυρός θεσμός και παραδοσιακά, θεωρεί υποχρέωσή της να φροντίζει τα μειονεκτούντα μέλη της. Για το λόγο αυτό, οποιαδήποτε μέτρα λαμβάνονται, θα πρέπει να στρέφονται γύρω απ' αυτή, ενισχύοντας και αξιοποιώντας την.

Με βάση αυτή την προσέγγιση, απρόσωπα και πολυάριθμα Ιδρύματα και Κέντρα τα οποία ξεριζώνουν, αποξενώνουν και συγκεντρώνουν τα άτομα με νοητική καθυστέρηση μακριά από το

φυσιολογικό τους περιβάλλον, περιθωριοποιώντας τα συγχρόνως, σε τελευταία ανάλυση δεν εξυπηρετούν τις πολύπλευρες και δη τις ανθρώπινες ανάγκες τους, ενώ σταδιακά συμβάλλουν στην εξασθένηση ή και εξάλειψη υγιών παραδοσιακών μας θεσμών.

Για τους πιο πάνω λόγους, συστήνεται όπως αναρρώνονται οι κοινότητες να ιδρύουν τοπικά ή μικρά περιφερειακά κέντρα νοητικής καθυστέρησης τα οποία θ' αποτελούν το φορέα προσφοράς πολυδιάστατων υπηρεσιών προς και για άτομα με νοητική καθυστέρηση και δεν θα περιορίζονται στα στενά πλαίσια της εξυπηρέτησης μιας συγκεκριμένης κατηγορίας. Ένα τέτοιο Κέντρο στην πλήρη του λειτουργία θα πρέπει να στελεχώνεται με πολυθεματική επιστημονική ομάδα η οποία σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες θα υλοποιεί σε γενικές γραμμές τα ακόλουθα:

- (α) Διαφώτιση/ενημέρωση/πρόληψη γύρω από τον τομέα της νοητικής καθυστέρησης.
- (β) Εντοπισμός των ατόμων της περιοχής με νοητική καθυστέρηση.
- (γ) Παιδαγωγική και υποστηρικτική βοήθεια προς τις οικογένειες των ατόμων με νοητική καθυστέρηση.
- (δ) Αξιολόγηση της κάθε περίπτωσης ατόμου με νοητική καθυστέρηση και καταρτισμός εξατομικευμένου προγράμματος.

Τα εξατομικευμένα προγράμματα θα μπορούν να εντάσσονται στους ακόλουθους τομείς:

- (α) Μόνιμη εργοδότηση/απασχόληση σε υπηρεσίες της κοινότητας.
- (β) Μερική ή εποχιακή απασχόληση/εργοδότηση στην κοινότητα με επίβλεψη από το Κέντρο.
- (γ) Απασχόληση σε προστατευόμενα εργαστήρια του Κέντρου.
- (δ) Περιπατητικές υπηρεσίες για φροντίδα ή και εκπαίδευση του ατόμου με νοητική καθυστέρηση, στο σπίτι.
- (ε) Σε εξαιρετικές περιπτώσεις φροντίδα στο Κέντρο κάνω σε 24ωρη βάση για τις ακόλουθες κατηγορίες:
 - (i) Άτομα τα οποία λόγω βαθμού καθυστέρησης και πολλαπλών αναπηριών και λόγω αδυναμίας της οικογένειας ή άλλων προβλημάτων, δεν μπορούν να τυχουν φροντίδας απ'αυτή.
 - (ii) Άτομα τα οποία χρειάζονται φροντίδα και προστασία, εποχιακά/περιστασιακά, είτε λόγω εποχιακών εργασιών της οικογένειας είτε λόγω έκτακτων προβλημάτων ή καλυμμάτων της οικογένειας (ασθένεια μητέρας ή άλλου μέλους, διακοπές οικογένειας κ.λ.π.).

Με βάση τις πιο πάνω προδιαγραφές αναμένεται ότι οι περισσότερες περιπτώσεις ατόμων με νοητική καθυστέρηση θα εργάζονται/εκπαιδεύονται/φροντίζονται στην κοινότητα και την οικογένεια τους και ελάχιστες (3-10) περιπτώσεις θα καταφεύγουν στο Κέντρο είτε για ημερήσια φροντίδα και εξάσκηση ή για προσωρινή παραμονή.

...../4

Κέντρα Εξυπηρέτησης Ατόμων με Νοητική Καθυστέρηση μπορούν να είναι κρατικά ή κοινοτικά (κατω από Συμβούλια Κοινοτικής Ευημερίας, Εθελοντικές Οργανώσεις, Δημοτικά Συμβούλια κ.λ.π.). Για οικονομικούς ή άλλους λόγους μπορούν ν'αρχίζουν με την προσφορά μέρους των υπηρεσιών που προαναφέρθηκαν, όμως στην πλήρη τους μορφή θα πρέπει να εξαλίσσονται σε φορέα προσφοράς υπηρεσιών προς όλα τα άτομα της περιοχής με νοητική καθυστέρηση άσχετα από βαθμό καθυστέρησης, αναπηρίας ή ειδικά προβλήματα.

2. Κέντρο Λιοπατρίου

Έχοντας υπόψη τη μελέτη και το σχέδιο λειτουργίας του Κέντρου Λιοπατρίου είναι φανερό ότι τούτο εκπίπτει από τη φιλοσοφία και τις προδιαγραφές του Κέντρου Εξυπηρέτησης Ατόμων με Νοητική Καθυστέρηση όπως έχουν εκτεθεί πιο πάνω. Ιδιαίτερα ανησυχητικά είναι τα ακόλουθα:

- (α) Η προσπάθεια να εισαχθούν άτομα στο σιμοτροφείο για ν'εξιοποιηθεί το κτίριο που κτίσθηκε και να είναι βιώσιμο το Κέντρο.
- (β) Το γεγονός ότι αποκλείονται από το Κέντρο άτομα με αναπηρίες και προβλήματα συμπεριφοράς, δηλαδή τα άτομα που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας.
- (γ) Το γεγονός ότι με βάση τα κριτήρια θα γίνονται δεκτά άτομα που μπορούν κάλλιστα ν'απασχοληθούν/εκπαιδευτούν στα φυσιολογικά πλαίσια μιας κοινότητας.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, πιστεύεται ότι δημιουργούνται αντί να επιλύονται προβλήματα στην περιοχή

γιατί οικογένειες των Κοκκινοχωρίων που λόγω των γεωργικών ασχολιών τους χρειάζονται εποχιακά ανακούφιση, δεν θα εξυπηρετούνται αν τα παιδιά τους έχουν αναπηρίες και προβλήματα συμπεριφοράς, ενώ θα διαιωνίζεται το γνωστό πρόβλημα των "οριακών" περιπτώσεων, λόγω ύπαρξης κριτηρίων. Τελικά αυτά τα άτομα θα ξεερριζώνονται από το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον για να έχουν την αναγκαία βοήθεια σε υπηρεσίες της πόλης.

Για τους λόγους αυτούς πιστεύεται ότι το Κέντρο Λιοπατρίου θα πρέπει ν'αναπροσαρμόσει τη φιλοσοφία του και τους στόχους του με εκείνα των Κέντρων Εξυπηρέτησης Ατόμων με Νοητική Καθυστέρηση.

3. Κέντρο Οδού Φαβιέρου στη Λευκωσία

Πρόκειται για ένα Κέντρο που χαρακτηρίζεται από οικογενειακή ατμόσφαιρα και εξατομικευμένη προσέγγιση. Μπορεί κάλλιστα να εξελιχθεί σε Κέντρο που ν'ανταποκρίνεται στη φιλοσοφία και τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί για τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Ατόμων με Νοητική Καθυστέρηση, με τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) Εξεύρεση καταλληλότερου κτιρίου ή εκτεταμένες βελτιώσεις στο υφιστάμενο ώστε ν'ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τους σκοπούς του Κέντρου.
- (β) Κατάλληλη επίπλωση, εξοπλισμός και διευκολύνσεις.
- (γ) Στελέχωση με επιστημονικό και εξειδικευμένο προσωπικό.

Πιστεύεται ότι η ευθύνη λειτουργίας του Κέντρου μπορεί ν' ανατεθεί σε κατάλληλη εθελοντική οργάνωση η οποία να ενισχύεται με ουσιαστική κρατική χορηγία.

Θα πρέπει να τονισθεί ότι έστω και στην πλήρη του λειτουργία, το Κέντρο τούτο δε θα καλύψει όλες τις ανάγκες της Λ/σίας, γι' αυτό θα πρέπει να μελετηθεί το μέγεθος της ανάγκης και η σκοπιμότητα δημιουργίας και άλλων Κέντρων σε διάφορες περιοχές της Λευκωσίας.

30 Οκτωβρίου, 1990

ΛΘ/ΑΣ